

Η άνιση ισότητα

Της Τασούλας Καραϊσκάκη

Πριν από λίγες ημέρες έγιναν γνωστά τα πορίσματα της τελευταίας έρευνας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για ισότητα ανδρών και γυναικών, σύμφωνα με τα οποία η Ελλάδα εμφανίζει το μεγαλύτερο από κάθε άλλη ανεπτυγμένη χώρα έλλειμμα ισότητας – καταλαμβάνει την 50ή θέση ανάμεσα σε 58 χώρες (κάπου μεταξύ Βενεζουέλας και Βραζιλίας).

Πορίσματα που φάνηκαν υπερβολικά σε όσους έχουν στο μυαλό τους την εικόνα των Ελληνίδων που σπουδάζουν (το 57% των νέων γυναικών έχουν πτυχίο πανεπιστημίου, ενώ το ποσοστό εκείνων με μεταπτυχιακούς τίτλους ξεπερνά το αντίστοιχο των ανδρών – 37% έναντι 34%), που είναι οικονομικά ανεξάρτητες (μέσα σε δέκα χρόνια έχει διπλασιαστεί ο αριθμός των γυναικών με δική τους πιστωτική κάρτα και δικό τους αυτοκίνητο), που αποφασίζουν οι ίδιες για τις σχέσεις τους και τη ζωή τους· δεν φοβούνται να συζήσουν ελεύθερα, να χωρίσουν, να μείνουν μόνες. Ξεχνούν όμως τους πολλαπλούς ρόλους τους, τις δραματικές αλλαγές στη ζωή τους με το πέρασμα της ηλικίας, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις αυτής της ίδιας για το φύλο της.

Διότι οι αριθμοί εμφανίζουν μιαν άλλη εικόνα. Το 60% των Ελληνίδων δεν εργάζεται· όσες εργάζονται αμείβονται με τα 2/3 (68%) του ανδρικού μισθού· φτάνουν δύσκολα σε διευθυντικές θέσεις (μόνο το 4,9% των διευθυντών είναι γυναίκες), το 77,7% των Ελληνίδων καταλαμβάνουν θέσεις με χαμηλή ειδίκευση και μεγαλύτερες πιθανότητες απόλυσης· αντιπροσωπεύονται στη Βουλή και την κυβέρνηση μόνο σε ποσοστό 10,3% και 11,6% αντίστοιχα.

Η αλήθεια είναι ότι τα περισσότερα κορίτσια ξεκινούν σήμερα τη ζωή τους χωρίς μεγάλες ανισότητες, τουλάχιστον ως προς την εκπαίδευση (αν και ίσως όχι την πραγματική παιδεία, αυτή που πηγάζει από την κοινή λογική και οδηγεί στην κοινή λογική). Το κλίμα αργότερα στραβώνει. Κατά την έξοδο στη ζωή και την ευθεία

σύγκρουση με πατριαρχικές δομές, παραδοσιακούς καταναγκασμούς, βιολογικούς προκαθορισμούς. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των γυναικών δικηγόρων. Αυτές, ως την ηλικία των 40 είναι υπερδιπλάσιες των ανδρών (με εισοδήματα έξι φορές χαμηλότερα). Μετά τα 40, η αναλογία αντιστρέφεται θεαματικά και όχι μόνο γιατί έχουν κι έναν άλλο ρόλο (στην οικογένεια). Το ίδιο ισχύει για άλλα ανδροκρατούμενα επαγγέλματα (στρατός, αστυνομία, κ.τ.λ.), αλλά και για θέσεις εργασίας που απαιτούν πολλές ώρες δουλειάς (ειδικευμένοι επιστήμονες, ερευνητές, στελέχη επιχειρήσεων κ.ά.) - ένας παντρεμένος δεν έχει πρόβλημα να δουλέψει 80 ώρες την εβδομάδα, κάτι που οι περισσότερες παντρεμένες αδυνατούν να κάνουν. (Είναι καλύτερα να διδάξεις σε κάποιον να ψαρεύει παρά να του χαρίσεις ένα ψάρι, αλλά η εκμάθηση του ψαρέματος αποδεικνύεται άχρηστη όταν δεν μπορείς να πλησιάσεις το ποτάμι).

Όσο κάποιοι ανασύρουν την παντοδυναμία της έμμεσης γυναικείας εξουσίας ή (αντίστροφα) προειδοποιούν για την επερχόμενη γυναικεία λαίλαπα στις πολιτικο-οικονομικές θέσεις εξουσίας, όσο τα μέσα ενημέρωσης χρησιμοποιούν φράσεις όπως «οι γυναίκες εισέβαλαν στον κόσμο της επιστήμης», σαν να πρόκειται για ιό σε εξάπλωση, οι γυναικείες διεκδικήσεις σ' αυτόν τον πολυσυλλεκτικό κόσμο, τον μεγαλόψυχα καθλωμένο στα ορατά κι απόκρυφα συμφέροντα των ολίγων, θα θάβονται κάτω από τον εφησυχασμό ορισμένων κατακτήσεων, τα κύματα του ανανήψαντος συντηρητισμού, τη θολή ερμηνεία του φεμινισμού.

Καθημερινή 4/7/2003

Φεμινισμός: έχει ξεπεραστεί;

Έκπληξη προκαλούν τα αποτελέσματα έρευνας της βρετανικής Επιτροπής Ίσων Ευκαιριών

The Guardian

Ο φεμινισμός και ο αγώνας για την ισότητα των φύλων θεωρούνται ξεπερασμένες ιδέες, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης ζωής. Με βάση μια έρευνα της βρετανικής Επιτροπής Ίσων Ευκαιριών (EIE) η οποία δόθηκε στη δημοσιότητα, ο φεμινισμός κερδίζει αρνητικούς χαρακτηρισμούς που εκτείνονται από το «ξεπερασμένος» ως το «αδιάφορος». Οι ερωτηθέντες στην έρευνα απάντησαν ότι οι γυναίκες σήμερα έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες και ότι προβλήματα όπως το ότι επιφορτίζονται περισσότερο απ' ό,τι οι άνδρες με τις δουλειές του σπιτιού ή το ότι οι περισσότερες γυναίκες απασχολούνται σε δουλειές με χαμηλές αμοιβές, είναι αποτέλεσμα προσωπικών επιλογών και φυσικής διαφοράς μεταξύ των φύλων, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ατομική βάση και όχι σε συλλογική, όπως υποστηρίζει το γυναικείο κίνημα.

Παρερμηνεύουν

Τα αποτελέσματα της έρευνας προκάλεσαν κατάπληξη στους επικεφαλής της EIE, οι οποίοι εξέτασαν το ενδεχόμενο να αποσύρουν μέρη της έρευνας πριν τη δώσουν στη δημοσιότητα. Από την έρευνα προκύπτει ότι πολλοί παρερμηνεύουν όρους, όπως η ισότητα των φύλων, η διαφορά στις αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών και η ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής και θεωρούν ότι αυτά ισχύουν μόνο για τις γυναίκες που έχουν υψηλές επαγγελματικές βλέψεις. Το έργο της Επιτροπής Ίσων Ευκαιριών αλλά και άλλων οργάνωσης για την ισότητα των φύλων κρίνεται από τους ερωτηθέντες ως πολύ αυστηρό, πολύ αποκομμένο από την πραγματικότητα και πιθανό να φέρει αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επιδιώκει. Οι ερωτηθέντες εξέφρασαν την ανησυχία τους για οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων υπέρ των γυναικών γιατί, όπως τόνισε ένας εξ αυτών, μπορεί να καλλιεργήσει την

εκδικητικότητα. Αναλύοντας τα αποτελέσματα της έρευνας, οι επικριτές της εκστρατείας για την ισότητα των φύλων θα σχολιάσουν πιθανώς ότι η πολιτική ορθότητα έφερε τα προβλεπόμενα αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας είναι πιο σύνθετα. Αποκαλύπτουν ότι σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες είχαν μια προσωπική εμπειρία ανισότητας και εκφράζουν ανησυχία για το ότι η κοινωνική ανισότητα και οι διακρίσεις εξακολουθούν να υπάρχουν.

Οι διακρίσεις εξακολουθούν

Και παρότι η έρευνα κατακεραυνώνει τον φεμινισμό -μια γυναίκα από τις ερωτηθείσες τον χαρακτήρισε τόσο παλιομοδίτικο όσο οι σουφραζέτες- αποδεικνύει επίσης πως το γενικό αίσθημα είναι ότι οι διακρίσεις με βάση το φύλο εξακολουθούν να υπάρχουν στην κοινωνία και κυρίως στον επαγγελματικό τομέα. Ενα βασικό πρόβλημα για την ΕΙΕ και άλλες οργανώσεις για την ισότητα των δύο φύλων είναι η νοοτροπία των ερωτηθέντων οι οποίοι προφανώς έχουν παραιτηθεί από τη διεκδίκηση ίσων ευκαιριών στην εργασία και σε άλλους τομείς. Στην έρευνα επισημαίνεται πως «η κρατούσα αντίληψη είναι ότι ο καθένας πρέπει να αναλάβει τις προσωπικές του ευθύνες απέναντι στα προβλήματά του και να προχωρήσει στη ζωή του».

Η Σου Τίμπολς, εκ των ερευνητών, επισημαίνει ότι το ζήτημα της ανισότητας μεταξύ των δύο φύλων δεν έχει επιλυθεί. «Οι άνθρωποι δεν πιστεύουν ότι το ζήτημα έχει λήξει», λέει, «απλώς η ιδέα του φεμινισμού θεωρείται παλιομοδίτικη. Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν σήμερα όσοι προωθούν το ζήτημα της ισότητας είναι ότι πρέπει να χρησιμοποιήσουν περισσότερα επικοινωνιακά μέσα για πετύχουν τον σκοπό τους».

«Όχι» στην κατηγοριοποίηση

Οι σχετικές οργανώσεις θα πρέπει να λάβουν υπ' όψιν τους ότι σήμερα οι άνθρωποι δεν θέλουν να κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το φύλο τους αλλά να αντιμετωπίζονται ως άτομα. Και πρόσθεσε ότι η απογοήτευση των ανθρώπων από το γυναικείο αλλά και από άλλα μαζικά κινήματα που είχαν ως στόχο να αλλάξουν τον κόσμο είχε ως αποτέλεσμα να απομακρυνθούν οι πολίτες από τις πολιτικές ιδεολογίες και τις παραδοσιακές πολιτικές διαδικασίες.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 5/3/2004

Η Ημέρα της Γυναίκας και οι αριθμοί της θλίψης

Της Αλεξάνδρας Κασσίμη

Γυναίκες αποτελούν τα 2/3 των αναλφάβητων ενηλίκων, το 60% των παιδιών που δεν πηγαίνουν σχολείο είναι κορίτσια, ενώ το 80% των προσφύγων είναι γυναίκες και παιδιά.

Τον ιό του HIV/AIDS φέρουν 18,5 εκατομμύρια γυναίκες σε όλο τον κόσμο, ενώ το 45% της παγκόσμιας εργατικής δύναμης είναι γυναίκες. Το «ασθενές φύλο» καλλιεργεί το 80% των χωραφιών του κόσμου, ενώ κατέχει μόλις το 1% της γης. Το 70% του συνόλου του πληθυσμού που ζει σε συνθήκες έσχατης φτώχειας δεν θα «γιορτάσει» την 8η Μαρτίου που είναι η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Τα παραπάνω στοιχεία φέρνει στο προσκήνιο η ActionAid, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας.

Η οργάνωση επισημαίνει ότι η μεροληψία και οι διακρίσεις εις βάρος των γυναικών, οι ρόλοι και τα πρότυπα συμπεριφοράς που προδιαγράφουν οι κοινωνίες των αναπτυσσόμενων χωρών αποκλείουν τις γυναίκες από τις αποφάσεις και επιτρέπουν την καταπάτηση βασικών τους δικαιωμάτων.

Η ActionAid υπενθυμίζει ότι στη Σύνοδο Κορυφής της Χιλιετίας, που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη το 2000, όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ ενέκριναν

τους 8 στόχους ανάπτυξης της χιλιετίας, ο 3ος εκ των οποίων αφορά την προώθηση της ισότητας των φύλων και την ενδυνάμωση της θέσης της γυναίκας, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη και των υπόλοιπων στόχων. Σκοπός της ActionAid είναι η εξασφάλιση ίσων δικαιωμάτων, ρόλων και ευκαιριών για όλους τους ανθρώπους. Διευκρινίζει, τέλος, ότι ενώ για την ισότητα των δύο φύλων επιδιώκεται πανομοιότυπη μεταχείριση για όλους, το σημείο αναφοράς πρέπει να είναι η αρχή της «ισαξίας» που αναγνωρίζει και σέβεται τις διαφορετικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες των δύο φύλων.

Διαφημίσεις που παραπλανούν

Νικητές, χαμένους, αλλά και εορτάζοντες θα έχει η επομένη των εκλογών, καθώς η 8η Μαρτίου συμπίπτει με την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Με αυτήν την αφορμή η Γενική Ομοσπονδία Καταναλωτών Ελλάδας (INKA) παρεθέτει στοιχεία επιρρίπτοντας ευθύνες στη βιομηχανία της διαφήμισης για τον τρόπο που προβάλλει το γυναικείο φύλο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του INKA, η πλειονότητα των καταγγελιών για διαφημίσεις προϊόντων ή υπηρεσιών που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα προέρχεται από γυναίκες που παραπλανήθηκαν και αφορούν κυρίως είδη νοικοκυριού, υπηρεσίες αδυνατίσματος και προϊόντα για το παιδί. Το INKA σημειώνει ότι αποτελεί επιτακτική ανάγκη η εγρήγορση της ΕΔΕΕ, του ΕΣΡ, του Συμβουλίου Ελέγχου Επικοινωνίας και των ΜΜΕ.